3. Звіт судів першої інстанції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення № 1-п зв 2025 рік. URL: https://court.gov.ua/inshe/ sudova_statystyka/zvit_dsau_2025.

4. Хавронюк М.І. Дисциплінарна відповідальність за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення. Законодавство. Практика. Пропозиції // Монографія. Київ. 2025. 422 с. URL: https://pravo.org.ua/wp-content/uploads/ 2025/02/havronyuk_ dystsyplinarna_vidpovidalnist_2025.pdf.

5. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text.

6. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі №812/1568/17, адміністративне провадження №К/9901/35838/18 від 11.07.2018. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/ 75301263.

7. Проєкт Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального процесуального кодексу України щодо надсилання копій судових рішень у справах про корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення» реєстр. № 14034 від 11.09.2025. URL: https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/57313.

8. Проєкт Закону про внесення змін до Закону України «Про державну службу» щодо врегулювання окремих питань проходження державної служби та удосконалення порядку дисциплінарного провадження, реєстр. № 15190 від 23.04.2026 р. URL: https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/69924.

КОЛОМОЄЦЬ Тетяна Олександрівна,
д.ю.н., проф.,
член-кор. НАПрН України, заслужена юристка України
в.о. декана юридичного факультету
Запорізького національного університету
(м. Запоріжжя, Україна)

НАВЧАННЯ БЕЗБАР'ЄРНОСТІ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ МОДЕЛІ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Формування сучасної європейської моделі публічної служби в Україні є одним із стратегічних завдань на шляху до вступу України до ЄС, із обов'язковим урахуванням того, що таке формування відбувається у надзвичайно складних умовах – умовах дії правового режиму воєнного стану, що обумовлює певну специфіку як самої відповідної моделі публічної служби, «опаленої моделі», так і процесу її формування. Як результат « … публічна служба має бути простором для рівних можливостей … незалежно від віку, статі, досвіду, фізичних можливостей чи життєвих обставин … це середовище, де кожен голос має вагу, а

різноманіття стає джерелом сили, стійкості та якісних рішень» [1], « … найсильнішими є ті суспільства і команди, де є місце для різних людей, різних досвідів, різних думок і різних голосів … сучасна публічна служба має бути саме таким простором - відкритим, людиноцентричним і здатним відповідати на реальні потреби суспільства» [1]. Тобто, мова йде про формування в Україні інклюзивної моделі публічної служби як відповіді на запит суспільства в умовах дії правового режиму воєнного стану та практичної реалізації євроінтеграційного пріоритету реалізації державної політики на найближчу перспективу, оскільки саме інклюзивність (від англ. «inclusion» означає «включення», «залучення», «долучення») як процес забезпечує формування відповідного простору публічної служби, в якому кожен публічний службовець має можливість бути почутим, реалізувати свій унікальний потенціал та відчувати повагу до гідності, а вже результатом відповідного процесу є формування «інклюзивної моделі» публічної служби, як моделі, яка характеризує відповідне середовища, відповідний простір публічної служби, який враховує потреби всіх публічних службовців, сприяє їхній повноцінній професійній реалізації під час їхнього служіння публічним інтересам. Формування такої моделі публічної служби передбачає використання різноманітного інструментарію, в якому чільне місце посідає безбар'єрність, оскільки інклюзивність передбачає процес залучення, а безбар'єрність – створення умов для такої залученості, якщо інклюзивність – це мета, кінцевий результат, тоді безбар'єрність – це фундамент, який усуває перепони для формування відповідної залученості. Безбар'єрність у вимірі формування моделі публічної служби варто розглядати у двох аспектах – внутрішньому («безбар'єрність для публічного службовця») і зовнішньому («безбар'єрність у діяльності публічного службовця»), тобто «для себе» і «за своєї участі для інших».

Усвідомлення і впровадження цього у діяльність публічних службовців можливе лише за умови системного навчання останніх як складової їхнього «навчання впродовж професійного служіння публічним інтересам», «впродовж всього періоду перебування на публічній службі». Варто чітко розмежовувати: а) «безбар'єрне та інклюзивного навчання» («освітню безбар'єність» [2]) публічних службовців, із усуненням будь-яких бар'єрів (фізичних, цифрових, інформаційних тощо) під час їхнього навчання та створенням відповідного «освітнього простору їхнього максимального залучення», чому приділяється достатньо уваги в Україні (відповідні унормовані вимоги до провайдерів освітніх послуг для публічних службовців, методичний, інфраструктурний супровід, моніторинг з боку НАДС, узагальнення позитивних практик, заходи реагування у разі недотримання вимог тощо); б) навчання безбар'єрності, що передбачає формування (вдосконалення) у публічних службовців відповідних компетентностей з безбарєрності для подальшого використання їх у професійній діяльності. Від того, якими є основні підходи до відповідного навчання публічних службовців безбар'єрності

залежатиме й ефективність їхньої професійної діяльності у сформованому за їхньої участі просторі «джерел сили, стійкості та якісних рішень» [1].

Аналіз офіційних даних про професійне навчання публічних службовців в Україні свідчить про системність, різнорівневість, різноформатність їхнього навчання безбар'єрності. Варто вести мову, насамперед, про координаційну роль НАДС, в т.ч. й у співпраці з іншими органами виконавчої влади, з іноземними партнерами щодо формування пулу різноманітних провайдерів відповідних освітніх послуг, серед яких: Вища школа публічного управління, регіональні центри підвищення кваліфікації, ЗВО, тренінгові центри при органах публічної влади того. Наприклад, співпраця НАДС із Вищою школою публічного управління за підтримки проєкту «Права людини для України, фаза II», який виконує Програма розвитку ООН (ПРООН) в Україні та фінансує МЗС Данії, у проведенні тренінгу на тему «Як навчати безбар'єрності» для державних службовців, представників освітньої сфери, експертного середовища, які залучені до впровадження політики безбар'єрності та реалізації Всеукраїнської освітньо-інформаційної кампанії «Держава без бар'єрів» [3].

Досить широким є запропонований для відповідного навчання публічних службовців і перелік тематичних програм: «Комунікація безбар'єрності на публічній службі», «Створення безбар'єрного простору», «Письмова комунікації публічних службовців: проста мова та легке читання», «Моніторинг реалізації Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні», ««Забезпечення створення безбар'єрного простору на засадах рівності, недискримінації, доступності та інклюзії» тощо. За даними лише Вищої школи публічного управлінні лише у 2026 році 425 публічних службовців пройшли навчання за програмами підвищення кваліфікації з питань безбар'єрності [4]. Не менше програм пропонують й регіональні центри підвищення кваліфікації як стосовно спеціальних професійних освітніх програм, так і окремих модулів у загальних короткострокових програмах, загальних професійних (сертифікатних) програмах (наприклад, програма «Концептуальні засади безбар'єрності», «Просторова доступність: інфраструктура, вулиці та приміщення» у Волинському регіональному центрі перепідготовки; загальна професійна (сертифікатна) програма підвищення кваліфікації «Основи української жестової мови» у Полтавському регіональному центрі перепідготовки; модулі у загальних короткострокових програмах підвищення кваліфікації «Мовна стійкість державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування», «Інструменти взаємодії державних органів з громадськістю та громадянами», «Соціальна інклюзія: забезпечення прав осіб з інвалідністю», «Інклюзивна та безбар'єрна комунікація: алгоритми та інструменти» у Запорізькому регіональному центрі перепідготовки), із різним ступенем концентрації тематичного контенту, що забезпечує поєднання загальнодержавного

вектору у вирішенні цього питання й урахування регіонального та цільового запиту, системного та ургентного характеру, поглиблену орієнтацію на «фокусні потреби» у тематичному навчанні.

Особливістю можна вважати й сформовану в Україні практику використання інноваційних, інтерактивних, інформальних/ неформальних інструментів навчання, серед яких, наприклад: а) освітній марафон «Публічне управління без бар'єрів», який реалізується в межах Всеукраїнської освітньо-інформаційної кампанії «Держава без бар'єрів», як навчальної ініціативи Вищої школи публічного управління та НАДС, що спрямована на формування системного розуміння принципів безбар'єрності у сфері публічного управління [5]; б) освітній серіал «Публічна служба без бар'єрів», присвячений практичним підходам до впровадження принципів безбар'єрності у професійній діяльності, із розглядом ключових аспектів безбар'єрності, зокрема « … доступний фізичний, цифровий та інформаційний простір, забезпечення зрозумілості публічних послуг, врахування різних потреб громадян, а також розвиток культури поваги та недискримінації у робочому середовищі» [6]; освітній гайд «Безбар'єрність на публічній службі» як збірка практичних рекомендацій групи профільних експертів НАДС та міжнародного проєкту ПРООН в Україні «Права людини для України» [7]; комунікативні заходи, серед яких, наприклад, круглий стіл «Публічна служба без бар'єрів», організований НАДС спільно з ПРООН, із презентацією спільних досліджень з питань прав людини, безбар'єрності та інклюзивності на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування [7], міжнародний семінар «Держава без бар'єрів: інклюзія, рівні можливості та безпечне середовище» у рамках Рішельє-форуму, організований Вищою школою публічного управління спільно з НАДС, Центром адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу за підтримки проєктів та програм МТД та міжнародних організацій, зорієнтованого на « … формування розуміння … інклюзивного відновлення України, посилення розвитку культури безбар'єрності на публічній службі, підвищення обізнаності щодо потреб ветеранів та ветераном … впровадження сучасних інструментів підтримки для створення безпечного та інклюзивного середовища» [8], використання яких дозволяє оптимізувати процес навчання, посилити його гнучкість, адаптивність до реалій воєнного стану та цільового спрямування, забезпечити оптимальний ступінь його ресурсного супроводу та урахування індивідуальних потреб публічних службовців.

Список використаних джерел

1. Голова НАДС долучилася до всеукраїнського семінару про інклюзивну модель публічної служби. URL: https://nads.gov.ua/news/holova-nads-doluchylasia-do-vseukrainskoho-seminaru-pro-inkliuzyvnu-model-publichnoi-sluzhby (дата звернення: 10.06.2026).

2. Безбар'єрність. Доступність. Інклюзивність. https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/uploaded-files/posibnik-bezbarjernist-dostupnist-inkliuzivnist.pdf (дата звернення: 10.06.2026).

3. У НАДС відбувся тренінг «Як навчати безбар'єрності». URL: https://pdp.nacs.gov.ua/news/u-nads-vidbuvsia-treninh-yak-navchaty-bezbariernosti (дата звернення: 10.06.2026).

4. У 2026 році Вища школа забезпечить підвищення кваліфікації з питань безбар'єрності 425 публічних службовців. URL: https://hs.gov.ua/u-2026-roczi-vishha-shkola-zabezpechit-pidvishhennya-kvalifikacziyi-z-pitan-bezbaryernosti-425-publichnih-sluzhbovcziv/ Дата звернення: 10.06.2026

5. Стартував освітній марафон «Публічне управління без бар'єрів». URL: https://hs.gov.ua/startuvav-osvitnij-marafon-publichne-upravlinnya-bez-baryeriv/ (дата звернення: 10.06.2026).

6. Презентовано освітній серіал «Публічна служба без бар'єрів». URL: https://hs.gov.ua/prezentovano-osvitnij-serial-publichna-sluzhba-bez-baryeriv/ (дата звернення: 10.06.2026).

7. Гайд «Безбар`єрність на публічній службі». URL: https://nads.gov.ua/diyalnist/upravlinnya-personalom-na-derzhavnij-sluzhbi/organizacijna-kultura-na-publichnij-sluzhbi/haid-bezbariernist-na-publichnii-sluzhbi (дата звернення: 10.06.2026).

8. 26 вересня – Міжнародний семінар «Безбар'єрна публічна служба: рівні права та можливості, інклюзія та безпечне середовище» в рамках Рішельє-форуму публічної служби 2025. URL: https://hs.gov.ua/anons-26-veresnya-mizhnarodnij-seminar-bezbaryerna-publichna-sluzhba-rivni-prava-ta-mozhlivosti-inklyuziya-ta-bezpechne-seredovishhe-v-ramkah-rishelye-forumu-publichn/ (дата звернення: 10.06.2026).

КОЛПАКОВ Валерій Костянтинович,
д.ю.н., проф.,
завідувач кафедри конституційного і адміністративного права
Запорізького національного університету
(м. Запоріжжя, Україна)

МОРФОЛОГІЧНА РЕКОНСТРУКЦІЯ СЛУЖБОВОГО ПІДПОРЯДКУВАННЯ

На підставі чинного законодавства, зокрема ст. 9. Закону України «Про державну службу» [1], службове підпорядкування може бути визначене як врегульований нормами адміністративного права ієрархічний зв'язок між державним службовцем і його юридично визначеним керівником.

Внутрішня будова цього зв'язку (форма службового підпорядкування)